

Fra radikale til normale: Vælgernes tilslutning til radikale højrefløjspartier i Europa

Økonomi & Politik - tradition og fornyelse

Radikale højrefløjspartier står stærkt i europæiske meningsmålinger på trods af vidt forskellige nationale politiske kontekster. Denne artikel argumenterer for, at deres fremgang ikke primært skyldes kortsigtede kriser eller særlige nationale forhold, men nærmere en stabil og bred efterspørgsel efter bestemte værdipolitiske positioner i vælgerkorpset. Radikale højrefløjspartier lykkes ved at gøre latente holdninger til især immigration og politisk autoritet politisk centrale og dermed ændre, hvad den partipolitiske konkurrence handler om. Mainstreampar-

tiernes svar skaber imidlertid et strategisk dilemma: Isolation kan begrænse de radikale højrefløjspartiernes direkte magt, men samtidig styrke deres mobilisering, mens omfavnelse kan stille dem politisk til ansvar uden at udhule deres vælgeropbakning. Artiklen viser dermed et isolationsparadoks, hvor forsøg på at svække partierne ofte fastholder eller øger deres støtte på langt sigt. Konsekvensen er, at partikonkurrence i højere grad afgør radikale højrefløjspartiernes adgang til indflydelse end størrelsen på deres vælgergrundlag.

Et fælleseuropæisk mønster i vælgeradfærd

Radikale højrefløjspartier har i de seneste årtier opnået en stadig mere central position i europæisk politik. I aktuelle meningsmålinger er radikale højrefløjspartier de største partier i Europas tre traditionelt mest indflydelsesrige lande: Tyskland, Frankrig og Storbritannien. Tilsvarende udviklinger ses i lande som Østrig, Norge og Sverige, hvor denne type partier topper meningsmålingerne (Politico, 2025). På tværs af Europa står disse partier således stærkt i lande med vidt forskellige politiske systemer, institutionelle rammer og historiske erfaringer. Dette rejser spørgsmålet: Hvordan kan det forklares, at radikale højrefløjspartier formår at vinde vælgertilslutning i så forskellige politiske sammenhænge? Med afsæt i dette diskuteres i denne artikel faktorer, der både øger og begrænser vælgernes tilslutning til radikale højrefløjspartier (RHP).

➤➤ Hvordan kan det forklares, at radikale højrefløjspartier formår at vinde vælgertilslutning i vidt forskellige politiske sammenhænge?

Artiklen er struktureret som følger: Først introduceres det teoretiske rammeværk, hvor forklaringer på både efterspørgsels- og udbudssiden af RHP's vælgertilslutning udfoldes. Dernæst introduceres, hvordan partipolitisk konkurrence kan sætte rammer for og potentielt begrænse denne mobilisering. Herefter anvendes perspektiverne i en empirisk analyse af udvalgte europæiske cases. Afslutningsvis diskuteres det, hvordan forhold på udbuds- og efter-

TOBIAS DITLEVSEN

Stud.scient.pol.,
Institut for Statskundskab,
Aarhus Universitet,
au728880@uni.au.dk

spørgselssiden hænger sammen, og i hvilken udstrækning den partipolitiske konkurrence kan begrænse RHP's vælgertilslutning.

Fra værdier i befolkningen til politisk mobilisering

I det følgende præsenteres artiklens teoretiske ramme for analysen af RHP's vælgertilslutning. Radikale højrefløjspartier afgrænses med udgangspunkt i Muddes definition af den populistiske radikale højrefløj, kendetegnet ved nativisme, autoritarisme og populisme (Mudde, 2010). Med denne afgrænsning analyseres vælgertilslutning som et samspil mellem efterspørgsel i vælgerkorpsen og partiernes udbud. Efterspørgselssiden belyses med Azedi (2025), mens udbuddet analyseres gennem Hobolt og de Vries' teori om emneentreprenørskab. Afslutningsvis inddrages Meguids teori til at belyse, hvordan etablerede partiers strategier kan begrænse denne mobilisering.

Azedi (2025) kan anvendes til at kortlægge efterspørgselssiden, som viser, at politiske værdier varierer i styrke på tværs af vælgere og partier. Azedi behandler ikke RHP-støtter som en særskilt gruppe, men som en del af et kontinuum af politiske værdier (Azedi, 2025: 8). Det indebærer, at de værdier, der ofte forbindes med RHP, også findes blandt andre vælgere, men med forskellig intensitet. Azedi peger på tre overordnede politiske værdidimensioner, der tilsammen indfanger de centrale værdier, som RHP kan mobilisere: immigration, politisk utilfredshed og politisk autoritarisme.

Den første værdidimension er immigrationsspørgsmålet. Azedi påpeger, at dette emne fungerer som et politisk pejlemærke for mange vælgere, idet det afspejler kontrasterne mellem kulturel åbenhed og restriktivitet. I praksis kommer dette til udtryk i forskelle i vælgernes opfattelse af indvandring som problem eller trussel, hvilket er tæt forbundet med støtte til RHP (Azedi, 2025: 14). Den næste værdidimension omhandler politisk utilfredshed. Det angår vælgernes utilfredshed med, hvordan politiske institutioner fungerer nationalt og europæisk (Azedi, 2025: 5). Azedi beskriver, hvordan RHP typisk placerer sig i opposition til etablerede aktører og fremstiller en elite som ude af stand til at håndtere centrale samfundsproblemer (ibid.). Utilfredshedsdimensionen kan derfor anvendes som en indikator for en potentiel modtagelighed over for anti-elite-appeller. Endelig inddrager Azedi politisk autoritarisme som den tredje værdidimension. Dette rummer en forestilling om, at samfundet fungerer bedst med tydelige regler, konsekvent normhåndhævelse og stærk politisk ledelse (Azedi, 2025: 5). Denne dimension kan dermed indfange, i hvilken grad vælgere foretrækker autoritet og hårde sanktioner som svar på samfundsmæssige problemer.

Samtidig kan disse tre værdidimensioner ses i lyset af bredere samfundsforandringer som øget indvandring, globalisering og regionalisering. Disse udviklinger har ændret rammerne for nationalstatens handlekraft og skabt en oplevelse hos nogle vælgere af kontroltab. Støtte til RHP kan derfor forstås som et forsvar for den traditionelle nationalstat og skepsis over for samfunds-

forandringer, der flytter magt og beslutninger væk fra det nationale niveau. Dermed hviler efterspørgslen på mere varige strukturelle forandringer.

Tilsammen giver de tre politiske værdidimensioner et udgangspunkt for at vurdere, om der eksisterer et værdimæssigt grundlag i befolkningen, som RHP kan mobilisere. Dette siger imidlertid ikke i sig selv noget om, hvordan disse værdier omsættes til politisk mobilisering.

Radikale højrefløjspartiers potentiale som emneentreprenører

Herfra skiftes fokus fra efterspørgsel til udbud og undersøger, hvordan partier kan politisere lavt prioriterede politiske emner i den partipolitiske konkurrence. Til dette formål inddrages Hobolt og de Vries' teori om emneentreprenørskab. Til at forstå effekten af emneentreprenørskab, udlægges tre elementer fra teorien: først hvad entreprenørskab er, dernæst hvilke partier der har incitament til at agere emneentreprenører, og til sidst hvilke betingelser der skal være opfyldt for, at strategien kan lykkes.

Hobolt og de Vries (2015: 1162) definerer emneentreprenørskab som en strategi, hvor et parti forsøger at gøre et hidtil nedprioriteret spørgsmål til en del af den partipolitiske konkurrence ved både at øge emnets saliens og indtage en position, der ligger markant uden for mainstream. Teorien peger på, at emneentreprenørskab især er attraktiv for partier i tabende positioner, fordi de har lavere omkostninger ved at udfordre status quo (Hobolt og de Vries, 2015: 1164). Tabende positioner kan eksempelvis være udtrykt ved partier uden regeringserfaring. Disse har typisk et ringere koalitions potentiale og dermed færre omkostninger ved at bryde med status quo. Ligeledes betragtes partier, der har lidt elektorale nederlag, som værende i en tabende position (Hobolt og de Vries, 2015: 1166). Hobolt og de Vries peger på to kriterier for succes med en emneentreprenørskabsstrategi. For det første må den position, som politiseres, ikke ligge for langt fra den gennemsnitlige vælger på emnet. Ligger partiet for langt fra vælgerflertallet, bliver det vanskeligere at tiltrække bred opbakning. For det andet kræver strategien intern enighed i partiet, da emneentreprenørskab forudsætter klare og entydige signaler til vælgerne (Hobolt og de Vries, 2015: 1170).

Tilsammen etablerer udbuds- og efterspørgselsperspektiverne et teoretisk grundlag, som kan anvendes til at undersøge, hvilke muligheder RHP har for at mobilisere latente værdidimensioner i befolkningen.

Mainstream-partiernes modtræk mod radikale højrefløjspartier

For at analysere, hvordan RHP's mobilisering kan mødes og potentielt begrænses i den partipolitiske konkurrence, inddrages Meguids teori om forholdet mellem niche- og mainstream-partier, formidlet gennem Dahlström og Esaiasson (2011). Teorien identificerer tre overordnede strategier, som etablerede partier kan anvende i mødet med nichepartier: en afvisende, en fjendtlig og en tilpassende strategi (Dahlström og Esaiasson, 2011: 346-7; Meguid, 2005). I denne artikel behandles RHP som nichepartier.

I Meguids framework forstås effekten af mainstream-partiernes strategier gennem to centrale mekanismer: emnesaliens og emneejerskab. Emnesaliens angiver, hvor stor politisk opmærksomhed et spørgsmål får, mens emneejerskab betegner, hvilket parti vælgerne forbinder med størst kompetence og troværdighed på området (Meguid, 2005: 347). Mainstream-partier kan påvirke disse mekanismer gennem forskellige strategiske tilgange. En afvisende strategi indebærer, at mainstream-partier bevidst undlader at engagere sig i nichepartiets kerneemne for at holde emnets saliens nede. Tanken er, at et emne, der ikke gøres til genstand for en bred politisk debat, heller ikke giver nichepartiet mulighed for at udnytte sit emneejerskab (Dahlström og Esaiasson, 2011: 348). En fjendtlig strategi består derimod i aktiv konfrontation og tydelig afstandstagen til nichepartiets positioner. Denne tilgang kan øge emnets saliens gennem konflikt og rummer samtidig en risiko for utilsigtet at styrke nichepartiets emneejerskab (Dahlström og Esaiasson, 2011: 348). Endelig indebærer en tilpassende strategi, at mainstream-partier bevæger sig tættere på nichepartiets position i et forsøg på at reducere den positionelle afstand og udfordre emneejerskabet. En sådan strategi kan dog være forbundet med interne omkostninger, hvis den skaber spændinger i partiets vælgersegment (Hjorth og Vinæs, 2022; Meguid, 2005).

Disse strategier kan dermed bruges til at undersøge, hvilke muligheder mainstream-partier har for at påvirke og potentielt begrænse RHP's vælgertilslutning. Strategierne fungerer dermed som analytiske perspektiver, der gør det muligt at analysere og sammenligne håndteringen af RHP i Danmark, Tyskland og Sverige.

Mobilisering af holdninger og partipolitisk konkurrence

Efterspørgslen efter radikale højrefløjpartier

I Danmark findes der empirisk belæg for, at de politiske værdidimensioner, som senere blev mobiliseret af Dansk Folkeparti (DF), var til stede i befolkningen, før udlændingepolitikken fik en fremtrædende plads på den politiske dagsorden. Goul Andersen (2003: 7) viser, at graden af modvilje mod indvandrere forblev relativt stabil fra 1970'erne til slutningen af 1990'erne, mens emnets politiske betydning steg markant over tid. Dette afspejles i vælgerne prioritinger: Immigrationen fyldte relativt lidt i starten af 1990'erne, men i 1998 angav 35 pct. af vælgerne og i 2001 51 pct., at immigration var blandt de vigtigste politiske problemer (Goul Andersen, 2003: 7). Goul Andersen påpeger i forlængelse af dette, at de underliggende værdier har været stabile over lang tid, men at det er emnets politiske opmærksomhed, der har ændret sig (Goul Andersen, 2003: 7). DF's vælgerprofil i 2001 viser tydeligt, at partiets appel i høj grad udspringer af værdipolitiske orienteringer, der var til stede i befolkningen. På spørgsmålet om, hvorvidt indvandrere udgør en trussel mod dansk kultur, er DF's vælgere markant mere negative end samtlige andre vælgergrupper. Samtidig viser analysen, at DF's vælgere ikke adskiller sig fra andre vælgere på klassiske socioøkonomiske dimensioner. De er overrepræsenteret blandt arbejdere, men uden tegn på hverken økonomisk marginalisering

eller politisk udsathed (Goul Andersen, 2003: 12). Det tyder derfor ikke på, at DF's vælgergruppe er økonomiske protestvælgere, men nærmere på, at det er de værdipolitiske prioriteringer, der driver deres vælgeradfærd.

Vender vi blikket mod Tyskland, fremgår et tilsvarende mønster. Arzheimer og Berning (2019: 8) viser, at immigrationsholdningerne i befolkningen forbliver bemærkelsesværdigt stabile gennem 2013-2017, på trods af flygtningekrisen. Der sker ingen højredrejning eller polarisering, men i stedet ændrer saliens sig. Hvor indvandringskritiske holdninger ingen betydning havde for tilbøjeligheden til AfD-støtte i 2013, bliver de gradvist vigtigere. Her forårsagede en mindre stigning i immigrationsskepsis en øget sandsynlighed for at stemme AfD på 1,5 procentpoint i 2015 og næsten 4 procentpoint i 2017 (Arzheimer og Berning, 2019: 7). Denne udvikling hænger tæt sammen med, at AfD først efter 2015 skifter fra et eurokritisk protestparti til et mere indvandringskritisk parti (Arzheimer og Berning, 2019: 3).

Resultaterne fra Danmark og Tyskland ligger i direkte forlængelse af Azedis komparative resultater på tværs af Europa. Azedi viser, at RHP-vælgere ikke udgør en særskilt værdimæssig kategori. På tværs af sociokulturelle værdier ligger de næsten identisk med centrum-højre, hvor forskellene ofte er under 0,10 standardafvigelser (Azedi, 2025: 15). Det, der adskiller dem, er intensiteten på de tre politiske værdidimensioner, hvor den mest udtalte forskel er, at RHP-vælgere ligger 0,95 standardafvigelser fra gennemsnittet, hvad angår anti-immigrationsholdninger (Azedi, 2025: 15). Med andre ord er RHP-vælgere ikke fundamentalt anderledes end resten af vælgerkorpsen, i stedet peger det i retning af, at de indtager nogle mere yderligtgående standpunkter på etablerede værdier i samfundet.

På baggrund af disse cases viser undersøgelsen, at RHP kan mobilisere vælgere ved at aktivere værdidimensioner, der allerede findes latent i befolkningen. Næste skridt er at se på, hvordan disse politiseres, hvilket teorien om emneentreprenørskab kan belyse.

Radikale højrefløjspartier som emneentreprenører i praksis

I Danmark indtager Dansk Folkeparti fra sin stiftelse i 1995 en særlig position i dansk politik. Partiet udspringer af Fremskridtspartiet, men adskiller sig ved et langt mere konsekvent fokus på udlændingepolitikken, som på dette tidspunkt endnu ikke fylder meget på den danske politiske dagsorden (Goul Andersen, 2003). DF positionerer sig dermed langt fra mainstreampartiernes holdninger på området. Udspringet af Fremskridtspartiet giver samtidig DF mulighed for at opretholde en markant og strømlinet intern enighed på udlændingeområdet. Set i lyset af Hobolt og de Vries befinder DF sig i en institutionelt marginaliseret position, idet partiet trods hurtigt voksende vælger-tilslutning står uden regeringsansvar og med begrænset koalitionspotentialer frem til 2001. Det er således ikke mangel på vælgeropbakning, men fraværet af adgang til politisk magt, der karakteriserer DF's position i årene efter stiftelsen. Denne situation reducerer omkostningerne ved at udfordre den politi-

ske dagsordenen og giver DF mulighed for at politisere udlændingespørgsmålet uden hensyn til regerings- eller samarbejdspartnere.

På denne baggrund lykkes det DF at indtage en position, der ikke er langt fra gennemsnitsvælgerne, men som adskiller sig markant fra mainstream-partiernes positioner. Kombinationen af en klar positionering og høj intern enighed betyder, at vælgerne ikke er i tvivl om DF's holdning til immigration. Samlet set viser dette, at DF efter sin stiftelse formår at gøre udlændingepolitikken politisk salient og profitere på et tydeligt emneejerskab. I Hobolt og de Vries' terminologi kan DF derfor betegnes som en vellykket emneentreprenør.

I Tyskland illustrerer AfD emneentreprenørskab gennem en markant strategisk omlægning. Partiet stiftes i 2013 som et økonomisk liberalt protestparti med fokus på modstanden mod eurosamarbejdet (Arzheimer og Berning, 2019: 3). Ved forbundsvalget samme år opnår AfD 4,7 procent af stemmerne og falder dermed lige under spærregrensen, hvilket efterlader partiet uden parlamentarisk repræsentation. I årene efter gennemgik AfD en ideologisk transformation. I kølvandet på flygtningekrisen bevæger CDU sig mod en mere moderat linje i udlændingepolitikken, hvilket skaber et tomrum, hvor ingen af de etablerede partier indtager en klart indvandringskritisk position. AfD udnytter dette ved at gøre immigration til sit kerneemne og positionere sig som et meget konsekvent, indvandringskritisk parti (Arzheimer og Berning, 2019: 3). Partiets position efter nederlaget i 2013 betyder, at det står uden for politisk indflydelse. Fordi partiet har lange udsigter til reel politisk indflydelse, har det et stort incitament til at politisere indvandring og forsøge at øge saliens af emnet. AfD lykkes med at bringe immigrationsemnet på banen og opnår ved valget i 2017 12,6 pct. af stemmerne (Arzheimer og Berning, 2019: 1). AfD formår ligesom DF at politisere immigration og udfordre den partipolitiske konkurrence på en måde, hvor de kan udnytte deres emneejerskab og veksle det til elektoral opbakning. AfD kan derfor også betragtes som en vellykket emneentreprenør.

Samlet set viser disse cases, hvordan RHP fra tabende positioner formår at bringe nye emner på den politiske dagsorden. I det følgende afsnit undersøges hvilket omfang den partipolitiske konkurrence kan begrænse RHP's tilslutning blandt vælgerne.

Andre partiers forsøg på at begrænse de radikale højrefløjspartiers vælgertilslutning

Forløbet i Danmark og Tyskland har illustreret, hvordan RHP kan fungere som emneentreprenører ved at politisere nye emner og opnå emneejerskab. Disse muligheder udfolder sig imidlertid ikke i et vakuum. RHP's mobilisering formes også af den partipolitiske konkurrence, herunder hvordan de øvrige partier reagerer på RHP's forsøg på at sætte dagsordenen. Hvordan forskellige konkurrencemæssige strategier kan påvirke RHP's vælgertilslutning kan illustreres ved at kigge på udviklingen i henholdsvis Sverige, Danmark og Tyskland.

Et eksempel på en afvisende tilgang kan ses i de svenske partiers håndtering af Sverigedemokraterna (SD). I mange år har etablerede partier i Sverige i vidt omfang undladt at engagere sig i indvandringsspørgsmålet og dermed forsøgt at holde emnet uden for den partipolitiske konkurrence. Dahlström og Esaiasson (2011: 343) viser, at immigration i perioden 1970-2006 i høj grad blev ignoreret af de etablerede partier, hvilket bidrog til at holde emnets saliens lav på trods af, at der eksisterede præferencer for en strammere immigrationspolitik i befolkningen. Den svenske erfaring peger således på, at en afvisende strategi kan fungere som en midlertidig barriere mod RHP's forsøg på emne-entreprenørskab, idet lav saliens begrænser partiets mulighed for at omsætte latente holdninger til vælgertilslutning. Casen viser dog samtidig, at strategien ikke kan ændre de underliggende værdidimensioner i befolkningen.

I Danmark har håndteringen af DF i nyere tid været præget af en tilpassende strategi, hvor især Socialdemokratiet rykkede tættere på DF's position på udlændingsspørgsmålet. Socialdemokratiet formåede på denne måde at svække DF's emneejerskab på området og flyttede vælgere tilbage til partiets koalitions partnere (Hjorth og Vinæs, 2022). Samtidig illustrerer den danske case, at en tilpassende strategi kan have interne omkostninger, idet vælgere med mere liberale holdninger til immigration vil søge mod andre partier. Casen er dog et af de få eksempler i litteraturen, hvor det lykkes at stække et RHP på kort sigt.

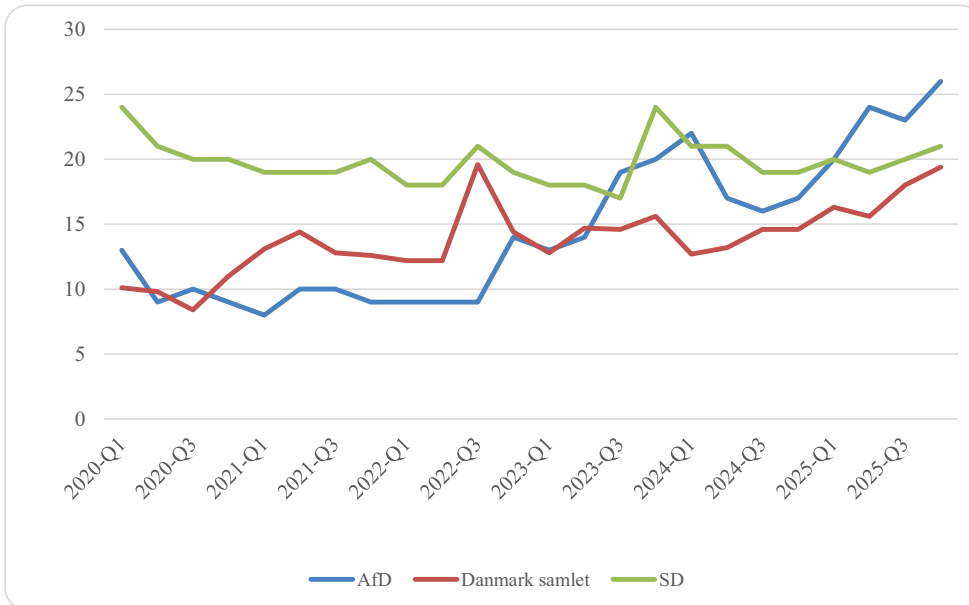
Den tyske case illustrerer derimod begrænsningerne ved en fjendtlig strategi. Her er AfD blevet mødt med konsekvent afstandstagen og institutionel isolation, hvilket har fungeret som en brandmur og begrænset partiets policy-indflydelse. Strategien har imidlertid ikke reduceret immigrationsspørgsmålets saliens. Tværtimod viser analyser, at holdningerne til immigration forbliver relativt stabile, mens emnets saliens er vokset markant i perioden (Arzheimer og Berning, 2019). Samtidig peger studier af AfDs politiske kommunikation på, at isolation og konfrontation har bidraget til en intensivering af partiets anti-elite-retorik, hvor partiet øger konflikten mellem "folket" og de etablerede partier (Karavasilis, 2025). Den tyske case viser dermed, at en fjendtlig strategi kan begrænse RHP's politiske indflydelse, men risikerer at øge emnernes saliens og i sidste ende partiets vælgertilslutning.

De øvrige partiers dilemma - intet synes at dæmme efterspørgslen

Ovenstående illustrerer, at der eksisterer en stabil efterspørgsel efter de værdiorienteringer, som RHP mobiliserer, og at partierne har formået at politisere emnerne med betydelig succes. Samtidig har mainstream-partiernes strategier over for RHP i visse sammenhænge haft kortsigtede effekter på RHP's politiske indflydelse. Ser man imidlertid på udviklingen i de seneste meningsmålinger, fremstår RHP stærkt i de behandlede cases (Figur 1). Dette rejser et centralt spørgsmål for diskussionen: Hvordan kan det forstås, at RHP opnår bred og vedvarende vælgertilslutning på trods af, at de i Danmark, Sverige

og Tyskland er blevet mødt med vidt forskellige strategier fra de etablerede partier, og hvilke implikationer har dette for fremtidens vælgertilslutning til RHP?

Figur 1: Vælgertilslutning for radikale højrefløjspartier i Tyskland, Danmark og Sverige 2020-2025

Note: Kvartalsvise meningsmålinger (i pct.) for radikale højrefløjspartier (RHP) i Tyskland (AfD), Sverige (SD) og Danmark (samlet opbakning til Dansk Folkeparti, Danmarksdemokraterne, Nye Borgerlige og Borgernes Parti). Data er baseret på nationale meningsmålinger til det kommende parlamentsvalg. Kilde: Voxmeter, PolitPro og Forsa.

Set i lyset af Figur 1 rejser udviklingen et mere grundlæggende spørgsmål om, hvilke faktorer der reelt former RHP's vælgertilslutning på længere sigt. På trods af markante forskelle i mainstream-partiernes strategier i Danmark, Sverige og Tyskland tyder udviklingen på, at disse forskelle kun i begrænset omfang har påvirket den samlede opbakning til RHP. Dette peger på, at faktorer på efterspørgselssiden vejer tungere for vælgertilslutningen end mainstream-partiernes strategiske kneb. Samtidig udelukker dette ikke, at strategier kan have betydning for RHP's vælgerappel i bestemte situationer. Snarere peger udviklingen på, at effekterne af disse strategier er midlertidige eller mere indirekte, idet de påvirker, hvilke emner der politiseres. Det rejser i stedet spørgsmålet om, hvorvidt mainstream-partier primært er i stand til at begrænse RHP's politiske indflydelse, mens partiernes vælgertilslutning forbliver forankret i en mere stabil efterspørgsel.

Isolutionsparadokset

Et særligt tydeligt eksempel på forskydningen mellem vælgertilslutning og politisk indflydelse er brugen af politisk isolation som strategi over for RHP. På den ene side har isolationsstrategier i flere lande effektivt begrænset RHP's direkte politiske indflydelse ved at holde partierne uden for regerings- og forhandlingssamarbejder. På den anden side peger meningsmålingerne dog på,

at denne begrænsning af adgangen til magt ikke har haft en tilsvarende begrænsende effekt på partiernes vælgertilslutning, som i flere tilfælde fastholdes eller endda udbygges over tid (Figur 1). Dette udgør et isolationsparadoks, hvor strategier, der er designet til at svække RHP's politiske gennemslagskraft, samtidig kan bidrage til at bevare deres mobiliseringskapacitet. Eksklusionen og konflikterne med RHP kan i stedet øge opmærksomheden omkring partiernes kerneemner og cementere deres emneejerskab på disse områder, hvilket styrker deres position i konkurrencen (Meguid, 2005).

Isolationsparadokset tilsiger, at strategier, der er designet til at svække de radikale højrefløjspartiers politiske gennemslagskraft, kan bidrage til at bevare deres mobiliseringskapacitet

Hertil kommer, at politisk isolation fastholder RHP i en vedvarende tabende position, da de reelt ikke får politisk indflydelse. Hobolt og de Vries (2015) påpeger, at det netop er partier i tabende positioner, der har stærke incitamenter til at fungere som emneentreprenører, fordi omkostningerne ved at indtage positioner langt fra mainstream-partierne er begrænsede. Fraværet af adgang til forhandlingslokalerne gør det muligt for RHP at opretholde en klar og konfrontatorisk kommunikation, der ikke behøver at tage hensyn til koalitions partnere eller politiske kompromiser, hvilket kan styrke partiernes evne til at mobilisere vælgere. Samtidig kan politisk isolation omdannes til et aktiv i RHP's populistiske narrativ. Når partier med betydelig vælgertilslutning holdes uden for reel indflydelse, kan det fremstilles som et udtryk for en kløft mellem "folket" og det politiske system. En sådan fortælling kan være særligt mobiliserende blandt vælgere med lav institutionel tillid og dermed bidrage til at udvide partiernes vælgergrundlag. AfD illustrerer dette, idet partiet gentagne gange har anvendt sin institutionelle marginalisering som led i en anti-elite-fortælling, hvor etablerede partier fremstilles som ude af stand til at repræsentere almindelige tyskeres interesser (Karavasilis, 2025).

Samlet set peger isolationsparadokset på, at de strategier, der effektivt begrænser RHP's adgang til politisk magt, ikke nødvendigvis begrænser, men i visse tilfælde i stedet undergraver målet om at reducere partiernes vælgertilslutning. Isolation kan således reducere RHP's adgang til politisk indflydelse på kort sigt, men kan samtidig understøtte partiernes evne til at fastholde vælgertilslutning på længere sigt.

Omkostningerne ved omfavnelser

Isolationsparadokset rejser i forlængelse heraf spørgsmålet om, hvorvidt regeringsdeltagelse kan fungere som et alternativ til isolation i håndteringen af RHP. En sådan strategi kan imidlertid indebære forskellige potentielt modsættede konsekvenser for partiets vælgertilslutning.

Én fortolkning er, at regeringssamarbejde kan virke disciplinerende, idet partiet pålægges et synligt politisk ansvar, som gør det mere sårbart over for væl-

gernes evaluering af konkrete politiske resultater. I dette perspektiv kan regeringsdeltagelse bidrage til at begrænse RHP's vælgertilslutning, fordi partiet i højere grad må leve op til etablerede forventninger om kompromiser, ansvar og resultater.

En modsatrettet fortolkning peger imidlertid i retning af, at regeringssamarbejde i stedet kan bidrage til at normalisere RHP som politiske aktører. Når etablerede partier indgår i samarbejde med RHP, kan dette fungere som et signal om, at partiet opfattes som acceptabelt og regeringsdueligt. I stedet for primært at blive vurderet som et 'ufint' protestparti, kan RHP fremstå som partier, der omsætter politiske budskaber til handling, hvilket kan reducere deres status som politiske outsiders og udvide deres vælgerappel.

Dansk Folkeparti kan på forskellige vis illustrere begge disse fortolkninger. Da DF første gang fungerede som støtteparti for en borgerlig regering i 2001, kan regeringsnærheden have haft betydning for, hvordan partiet blev opfattet som et parlamentarisk handlingsdygtigt parti, hvilket kan have sænket barriererne for vælgertilslutning blandt vælgere, der ellers var tilbageholdende.

Omvendt peger erfaringerne fra perioden efter valget i 2015 i retning af en mere disciplinerende fortolkning. Her blev DF i høj grad mødt med kritik og skuffelse blandt egne vælgere, da partiet efter et historisk godt valg valgte ikke at indgå i regering (dr.dk, 2019). I denne situation synes partiet i højere grad at være blevet vurderet på sin evne til at omsætte vælgertilslutning til konkret politisk indflydelse, hvilket kan have været med til at forårsage det efterfølgende fald i opbakningen.

Hvilken af disse forklaringer der står stærkest, kan muligvis belyses ved at vende blikket mod Sverige. Her har mainstream-partierne siden 2022 foretaget et markant kursskifte, idet Sverigedemokraterna for første gang agerer parlamentarisk grundlag for en regering. Udviklingen i meningsmålingerne tyder ikke umiddelbart på, at denne regeringsnærhed har haft en betydelig negativ effekt på partiets vælgertilslutning (Figur 1). Dette peger i retning af, at inddragelse i sig selv ikke nødvendigvis virker disciplinerende eller legitimerende på vælgerniveau.

Vedvarende vælgertilslutning peger på begrænsede effekter af mainstream-strategier

Artiklen peger på, at radikale højrefløjspartier i høj grad formår at formulere politiske budskaber, som rækker ud over hvad mainstream-partier kan indfange. Undersøgelsen af Danmark, Sverige og Tyskland viser, at disse partier effektivt aktualiserer emner, der resonerer bredt i vælgerkorpset, og at denne mobilisering gør sig gældende på tværs af politiske kontekster og systemer. Dette indikerer en vedvarende efterspørgsel, som etablerede partier har vanskeligt ved at imødekomme på længere sigt, hvilket betyder, at forsøg på at begrænse RHP's vælgertilslutning i den partipolitiske konkurrence kan have begrænset og ofte midlertidig effekt. Artiklens konklusioner skal dog ses i en

kontekst, hvor de bygger på et snævert caseudvalg. De bør derfor i højere grad betragtes som mekanismer, der bidrager til forståelsen af RHP's vælgertilslutning, snarere end som endegyldige forklaringer på udviklingen på tværs af Europa.

Fremadrettet rejser dette spørgsmålet om, hvorvidt radikale højrefløjspartier formår at omsætte vælgertilslutning til stabil politisk indflydelse. I den sammenhæng udgør Sverigedemokraternas debut i rollen som støtteparti et oplagt udgangspunkt for fremtidig forskning i, hvordan regeringsnærhed påvirker både partiernes strategier og vælgernes opbakning.

Referencer

- Azedi, Arman (2025), "Which values distinguish supporters of radical right populist parties from their rivals? Political authoritarianism as a key ideological feature," *Political Studies*, preprint: 1-27.
- Arzheimer, Kai, og Carl C. Berning (2019), "How the Alternative for Germany (AfD) and their voters veered to the radical right, 2013–2017," *Electoral Studies*, 60: 1-10.
- Dahlström, Carl og Peter Esaiasson (2011), "The immigration issue and anti-immigrant party success in Sweden 1970-2006: A Deviant Case," *Party Politics*, 19(2): 343-64.
- Goul Andersen, Jørgen (2003), "The Danish People's Party and new cleavages in Danish politics," *arbejdspapir*: 1-23.
- Hjorth, Frederik og Martin Vinæs (2022), "When does accommodation work? Electoral effects of mainstream left position taking on immigration," *British Journal of Political Science*, 52(2): 949-57.
- Hobolt, Sara B., og De Vries, Catherine E. (2015), "Issue entrepreneurship and multiparty competition," *Comparative Political Studies*, 48(9): 1159-85.
- Karavasilis, Lazaros (2025), "What we talk about when we talk about 'the elite' in populism studies: re-examining an often-neglected term in the cases of Die Linke and AfD," *Critical Discourse Studies*, 1-17.
- Meguid, Bonnie M. (2005), "Competition between unequals: The role of mainstream party strategy in niche party success," *American Political Science Review*, 99(3): 347-59.
- Mudde, Cas (2010), "The populist radical right: A pathological normalcy," *West European Politics*, 33(6): 1167-86.

Webkilder

- Danmarks Radio (2019), "De skulle være gået i regering tidligere: DF-vælgere revser partiet", 6. juni www.dr.dk/nyheder/politik/folketingsvalg/de-skulle-vaere-gaaet-i-regering-tidligere-df-vaelgere-revser-partiet
- Forsa (2025), "Wahlumfragen", 16. december, www.wahlrecht.de/umfragen/forsa.htm
- Voxmeter (2025), "Meningsmålinger til folketingsvalg", 16. december, <https://voxmeter.dk/meningsmalinger/>
- Politico (2025), "Poll of Polls – Germany", 16. december, www.politico.eu/europe-poll-of-polls/germany/
- Politico (2025), "Poll of Polls – France", 16. december, www.politico.eu/europe-poll-of-polls/france/
- Politico (2025), "Poll of Polls – United Kingdom", 16. december, www.politico.eu/europe-poll-of-polls/united-kingdom/
- Politico (2025), "Poll of Polls – Norway", 16. december, www.politico.eu/europe-poll-of-polls/norway/
- Politico (2025), "Poll of Polls – Sweden", 16. december, www.politico.eu/europe-poll-of-polls/sweden/
- Politico (2025), "Poll of Polls – Austria", 16. december, www.politico.eu/europe-poll-of-polls/austria/
- PolitPro (2025), "Opinion polls – Sweden", 16. december, <https://politpro.eu/en/sweden/polls>